

Groen stelt een alternatief energieplan voor.

De uitgangspunten zijn: groene energie, een betaalbare energiefactuur en bevoorradingszekerheid.

Groen maakt zich grote zorgen over het energiebeleid (of beter het non-beleid) dat de federale en Vlaamse regeringen aan het uittekenen zijn. Daar zitten volgens Groen drie fundamentele constructiefouten in die een kostenefficiënte en duurzame modernisering van ons energiepark blokkeren. De uitdagingen zijn groot en dringend, maar brengen ook enorme kansen met zich mee. **Groen legt daarom haar alternatief op tafel voor een stabiele, schone en betaalbare energievoorziening** en verzet zich met klem tegen de keuzes van deze regering voor een onzekere, vuile en dure energievoorziening.

DEEL 1. DRIE GROTE CONSTRUCTIEFOUTEN IN DE ENERGIEPLANNEN VAN DEZE REGERINGEN

1. EERSTE CONSTRUCTIEFOUT: STUURLOOS SCHIP

De investeringsonzekerheid was nog nooit zo groot

Iedereen weet hoe dringend het voor ons land is om eindelijk een duidelijk en toekomstgericht energiebeleid te hebben dat onze energiebevoorrading veilig stelt. Dat is noodzakelijk om een stabiel investeringsklimaat te creëren, zodat de vervangingsinvesteringen zo snel en zo kostenefficiënt mogelijk kunnen gebeuren. Maar nu blijkt dat de regeringspartijen helemaal nog niet weten welke weg ze willen inslaan.

Op federaal niveau vroeg energieminister Marghem *“een paar jaar de tijd om te bepalen hoe de Belgische energiemix voor de lange termijn er moet uit zien”*. Over de toekomst van kernenergie lijkt er alvast binnen de regeringspartijen geen eensgezindheid te bestaan. Zo blijven de MR en de N-VA luidkeels en koppig verklaren dat er geen alternatieven zijn voor kernenergie en blijven ze pleiten voor een verlenging van de kerncentrales en zelfs voor de bouw van een nieuwe kerncentrale. Open Vld wil daarentegen wel vasthouden aan de kernuitstap en CD&V laat de boot wat in het midden en wil de uitkomst afwachten van de uitwerking van een energiepact tegen het einde van 2015.

Het federale regeerakkoord noch de beleidsverklaring energie (die niet veel toevoegt aan wat al geschreven werd in het regeerakkoord) scheppen enige duidelijkheid. Wel wordt daarin alvast een verlenging van Doel 1 en Doel 2 mogelijk gemaakt en wordt zelfs de bouw van een nieuwe kerncentrale niet uitgesloten, zoals uit het volgende ambigue zinnetje blijkt: *“De regering engageert zich tot het garanderen van de bevoorradingszekerheid, de betaalbaarheid en de duurzaamheid van energie op korte en lange termijn zodat ze de kernuitstap van de huidige generatie reactoren in 2025 kan realiseren.”*

De investeringsonzekerheid is dus nog nooit zo groot geweest als nu. De enorme achterstand die we nu al hebben op het vlak van vervangingsinvesteringen die moeten gebeuren voor het verouderde energiepark en de problemen met de kerncentrales zouden bij de regering een belletje moeten doen rinkelen hoe dringend het is om tot duidelijkheid te komen. Maar niets duidt erop dat men daar enige urgentie voelt.

Op Vlaams niveau verklaart energieminister Annemie Turtelboom wel haar liefde aan energie-efficiëntie en hernieuwbare energie, maar ze heeft alle middelen op haar energiebegroting laten schrappen. Haar oplossing? Alles doorrekenen in de factuur van de gezinnen. Wat de impact daarvan zal zijn op de elektriciteitsfactuur, dat weet ze nog niet, maar de begroting is alvast op orde. Ze weet ook al dat ze de ondersteuning voor hernieuwbare energie zal hervormen, maar vraag nu nog niet hoe. Ook daarover moet nog wat worden nagedacht. Hoe ze dan dat stabiel investeringsklimaat, wat ze nochtans ook heel belangrijk vindt, wil creëren is een raadsel.

2. TWEEDE CONSTRUCTIEFOUT: BEVOORADINGSZEKERHEID EN KLIMAAT IN GEVAAR DOOR KRAMPACHTIG VAST TE HOUDEN AAN KERN- EN FOSSIELE ENERGIE IN PLAATS VAN DE OMSLAG TE MAKEN NAAR EEN EFFICIËNT, FLEXIBEL EN DUURZAAM ENERGIESYSTEEM

Een toekomstvisie is er nog niet, maar de federale regering (met duidelijke instemming van de schaduwpremier in Antwerpen) trekt wel al duidelijk de kaart van kernenergie en fossiele energie.

Nochtans wordt onze bevoorradingszekerheid net in gevaar gebracht door de verouderde kerncentrales. Naarmate ze ouder worden vallen ze immers steeds meer onverwacht uit, zoals we in de voorbije maanden en jaren helaas hebben moeten vaststellen. Doel 3 en Tihange 2 vielen uit omwille van veiligheidsredenen (en het is nog steeds niet duidelijk of ze opnieuw zullen kunnen opstarten), Doel 4 omwille van sabotage (en de schuldige is nog steeds niet geïdentificeerd). Hieruit blijkt hoe kwetsbaar deze kerncentrales zijn. Bovendien keek de regering met lede ogen toe hoe Electrabel & co centrales bewust stillegde om haar winsten op te drijven. Vervangingsinvesteringen kwamen niet op gang omwille van de onduidelijkheid over de kernuitstap en de investeringsonzekerheid, die nu nog wordt versterkt zoals hierboven al werd toegelicht.

De omslag naar een koolstofarme, efficiënt en modern energiesysteem wordt niet gemaakt. Er wordt geen ambitieus programma ontwikkeld rond **energie-efficiëntie, duurzame hernieuwbare energie en flexibilisering van het energiesysteem**.

Op federaal vlak zijn er geen fiscale incentives meer voor energie-efficiëntie. Fedesco, de instelling die investeringen moest realiseren om de federale overheidsgebouwen energie-efficiënter te maken, werd afgeschaft. Op Vlaams niveau is energie-efficiëntie zogenaamd een topprioriteit, maar de middelen hiervoor in de begroting werden wel geschrapt. Minister Turtelboom liet ook weten dat ze voorlopig nog niet veel ideeën heeft voor het energie-efficiënter maken van de Vlaamse overheidsgebouwen (een Europese verplichting), al voegde ze er wel aan toe dat ook dat belangrijk is. Veel geblaat dus, maar weinig wol.

3. DERDE CONSTRUCTIEFOUT: GEZINNEN DE DUPE DOOR EEN ONRECHTVAARDIGE VERDELING VAN DE KOSTEN.

Er wordt zonder schroom gesproken over een mogelijke stijging van de elektriciteitsfactuur van 30% tegen 2016. Bij de administraties en de kabinetten wordt nog steeds gerekend, maar dat de impact op de elektriciteitsfactuur van het aangekondigde (non)-beleid groot zal zijn is nu al duidelijk en daar worden ook geen doekjes om gewonden. Het mantra dat het nu helaas niet anders kan en dat de schuld moet gezocht worden bij de vorige regeringen wordt in den

treure toe herhaald. Maar het zijn wel degelijk de keuzes van deze regering die zullen zorgen voor een stijging van de factuur. Het betreft onder meer volgende keuzes:

- Niet de keuze voor meer hernieuwbare energie zorgt voor stijgende kosten, wel integendeel (zie verder). Het is de blijvende investeringsonzekerheid, het onvoldoende investeren in energie-efficiëntie, het ondersteunen van dure, grootschalige biomassacentrales i.p.v. de meer kostenefficiënte zonne- en windenergie, het verlengen van de levensduur van oude kerncentrales, de lage CO₂-prijs en de subsidies aan fossiele en kernenergie die zorgen voor een stijging van de kosten.
- Noch op het federale, noch op het Vlaamse niveau worden er budgetten in de begroting voorzien om de belangrijke omslag naar een koolstofarm en modern energiesysteem te maken. Er worden ook geen verschuivingen van subsidies voorzien van fossiele en kernenergie naar hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en de uitbouw van een modern en schoon energiesysteem.
- Er worden geen algemene middelen voorzien voor het aflossen van de historische kosten.
- De gratis kWh wordt afgeschaft.
- De energieprijzen en energiesnoeiers zullen volledig worden doorgerekend in de factuur.
- Ook de VREG zal vanaf nu via een heffing in de factuur gefinancierd worden.
- Alles zal dus worden doorgerekend in de factuur van de gezinnen en kmo's.
- Alleen voor de grotere ondernemingen zal een ondersteuning voorzien worden voor de energiekost en een energienorm worden ingevoerd. Maar wellicht zullen de gezinnen ook hiervoor de prijs moeten betalen.
- Voor de gezinnen en kmo's daarentegen wordt het vangnetmechanisme afgeschaft. Met het vangnetmechanisme wordt erover gewaakt dat de energieprijzen voor particulieren en kmo's niet hoger liggen dan de gemiddelde prijs in Nederland, Duitsland en Frankrijk. Volgens de CREG droeg dit mechanisme duidelijk bij tot de dynamiek en transparantie van de markt.

Nochtans kunnen we ook de keuze maken voor een stabiele, schone, zekere, veilige en betaalbare energievoorziening, waarbij we bovendien ook nog een pak nieuwe jobs kunnen creëren.

We leggen hiervoor een drieluik op tafel. Het eerste deel beschrijft kort wat de strategische actielijnen zijn die nodig zijn om te komen tot een stabiel en duidelijk investeringsklimaat, zodat onze bevoorradingszekerheid niet in het gedrang komt. Het volgende luik gaat wat dieper in op het ontwikkelen van een groen en kostenefficiënt energiepark. Als sluitstuk geven we aan hoe we de ondersteuningskosten voor dit energiescenario op een rechtvaardige wijze kunnen verdelen, zodat de energiefactuur van gezinnen en kmo's onder controle blijft en de competitiviteit van ondernemingen niet in het gedrang komt.

Deel 2. HET GROENE ALTERNATIEF

2.1. VIJF STRATEGISCHE ACTIELIJNEN OM EEN STABIEL EN COHERENT INVESTERINGSKLIMAAT TE CREËREN EN ONZE BEVOORRADINGSZEKERHEID OP EEN EFFICIENTE EN DUURZAME WIJZE TE GARANDEREN

1) Snel werk maken van een duurzaam energiepact

Groen vraagt met aandrang dat de regeringspartijen uit de startblokken schieten om tot het in de regeerakkoorden aangekondigde energiepact te komen. De tijd dringt immers. Hoe langer ze wachten, hoe duurder alles wordt. Maar er is nog steeds geen duidelijkheid over wie het proces zal trekken, wie er mee aan de tafel zal zitten of hoe de samenwerking tussen de verschillende beleidsniveaus zal verlopen.

Groen vraagt de regering dus om dringend wat meer daadkracht aan de dag te leggen. Groen diende in alle parlementen reeds een resolutie in om het tijdsfad, de aanpak en de leidende principes voor dit energiepact wettelijk te verankeren. Ze roept alle partijen dan ook op om deze resolutie mee te ondertekenen en staat uiteraard open voor eventuele amendementen hierop.

Groen pleit er in ieder geval voor dat alle betrokken partijen (sociale partners, milieubeweging, consumentenverenigingen, de verschillende spelers van de energiesector, onderzoeksinstellingen,...) mee rond de tafel zitten en dat het debat gebeurt op basis van goed onderbouwde scenario's. Aangezien de keuzes die we vandaag maken een impact hebben over de volgende legislaturen heen, vraagt Groen bovendien dat het energiepact tot stand wordt gebracht over de grenzen heen van meerderheid en oppositie.

2) Duidelijkheid creëren over het effectief realiseren van de wettelijk vastgelegde kernuitstap.

Het is essentieel dat de wet op de kernuitstap zoals deze wettelijk werd vastgelegd gerespecteerd wordt en dat er niet verder onzekerheid hierover wordt gezaaid. Een verlenging van Doel 1 en Doel 2 is NIET nodig, maar zal integendeel veel geld kosten, verdere onduidelijkheid creëren en duurzame vervangingsinvesteringen tegenhouden.

3) Prioritair werk maken van energie-efficiëntie en de doorgroei van hernieuwbare energie als basis voor de uitbouw van een modern energiesysteem

Investeringen op het vlak van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie zijn zogenaamde "no-regret opties". Het zijn met andere woorden vanuit alle opzichten de meeste optimale keuzes.

Voor energie-efficiëntie lijken de regeringen wel gewonnen te zijn, maar het blijft teveel bij mooie woorden. De daadkracht en middelen ontbreken. We roepen de regeringen dan ook op om krachtadig werk te maken van energie-efficiëntie, niet alleen als noodoplossing om de winter door te komen, maar door het opzetten van structurele energiebesparingsprogramma's in alle sectoren (gebouwen, transport, industrie).

Over hernieuwbare energie lijkt men daarentegen niet zo eensluidend overtuigd te zijn. Deze week nog liet Bart De Wever zich schamper uit over zonne- en windenergie, maar ook uit de regeerakkoorden blijkt terughoudendheid. Nochtans zijn de technologische evoluties en de dalingen in kostprijs die de laatste 5 jaar werden gerealiseerd op het vlak van hernieuwbare energie revolutionair. En dit terwijl de kostprijs van kerncentrales alleen maar is toegenomen

en de massa's aan onderzoeksmiddelen die in de laatste 50 jaar naar onderzoek rond kerncentrales zijn gegaan nog steeds niet tot de verhoopte resultaten hebben geleid.

4) Investeren in een toekomstgericht en modern energienetwerk en in de flexibilisering van ons energiesysteem

Om tot een toekomstgericht en kostenefficiënt scenario te komen is het belangrijk dat geïnvesteerd wordt in een aangepast en goed verbonden Europees elektriciteitsnetwerk. Voor heel Europa zou dit volgens de studie van 3^E (zie verder) neerkomen op een investeringskost van 61 miljard€ tot 2030. Dit stemt overeen met de investeringsplannen van de Europese netwerkbeheerders (ENTSO-E), waaronder Elia. Het verschil tussen onze plannen en die van ENTSO-E is dat de elektriciteitslijnen worden geoptimaliseerd voor de integratie van hernieuwbare elektriciteit, en niet voor het integreren van grootschalige steenkool- of kerncentrales.

Voor België is een sterke uitbouw van de interconnectie met de omringende landen noodzakelijk. De sterke integratie met onze buurlanden ligt in lijn met de door Elia geplande versterking van de interconnectie (projecten Alegro, Nemo, Brabo). Hier bovenop stelt de studie van 3^E een "backbone" voor van Nederland via ons land naar Frankrijk, van één hogecapaciteitslijn in gelijkspanning (HVDC). Dit verbindt ons land bijvoorbeeld met zonne-energie in Spanje en waterkracht in Noorwegen. Dergelijke lijn kan geheel of gedeeltelijk ondergronds aangelegd worden.

Vraag- en aanbodsturing, balanceringsdiensten en energie-opslag zullen naar de toekomst toe een steeds grotere rol gaan vervullen. Aangezien er op dat vlak in België al heel wat industrieel potentieel aanwezig is, zal het stimuleren van innovatie en marktontwikkelingen op dat vlak ook resulteren in nieuwe jobs en exportmogelijkheden.

5) Meer middelen voor innovatie en onderzoek en ontwikkeling rond duurzame energie

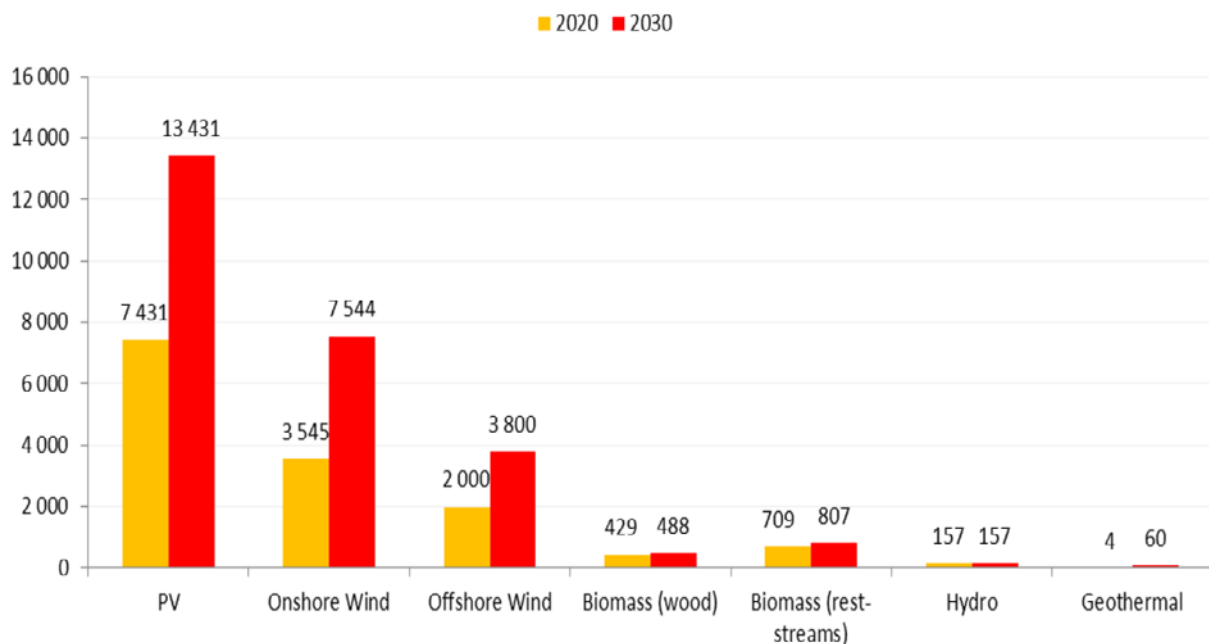
In de federale begroting wordt nog steeds het gros van de onderzoeksmiddelen voorzien in de richting van kerncentrales (zonder onderzoek voor nucleaire geneeskunde, wat natuurlijk wel zinvol is, mee te rekenen). Het is zowat één van de weinige posten waar niet op bespaard werd. Dit staat in schril contrast met het zeer beperkte bedrag dat men voorziet voor innovatie op het vlak van duurzame energie. Groen stelt voor om deze verhouding om te keren en het gros van de middelen te investeren in innovatie op het vlak van duurzame energie.

Op Vlaams niveau is er helemaal geen duidelijkheid hoeveel middelen in de richting van duurzame energie zullen gaan. In de beleidsnota economie en innovatie van Minister Muyters worden hier alvast weinig woorden aan vuil gemaakt. Ook hier pleit Groen dus voor een sterke focus om de innovatiemiddelen te richten op de 7 belangrijke transitiedomeinen die ook door de Vlaams Raad voor Wetenschap en Innovatie werden vastgesteld, waarvan de duurzame energietransitie uiteraard er één van is.

2.2. EEN GROEN EN KOSTENEFFICIENT ENERGIEPARK

In opdracht van de milieuorganisaties werkte het studie bureau 3^E een stevig onderbouwd energiescenario uit voor België met als basisingrediënten een stabiele groei van hernieuwbare energie en doorgedreven investeringen in energie-efficiëntie. De resultaten werden deze zomer gepubliceerd in het rapport "Our energy future. Crucial choices for Belgium. An investigation of the options." Hieronder geven we een aantal resultaten uit deze studie weer die als basis kunnen dienen voor het

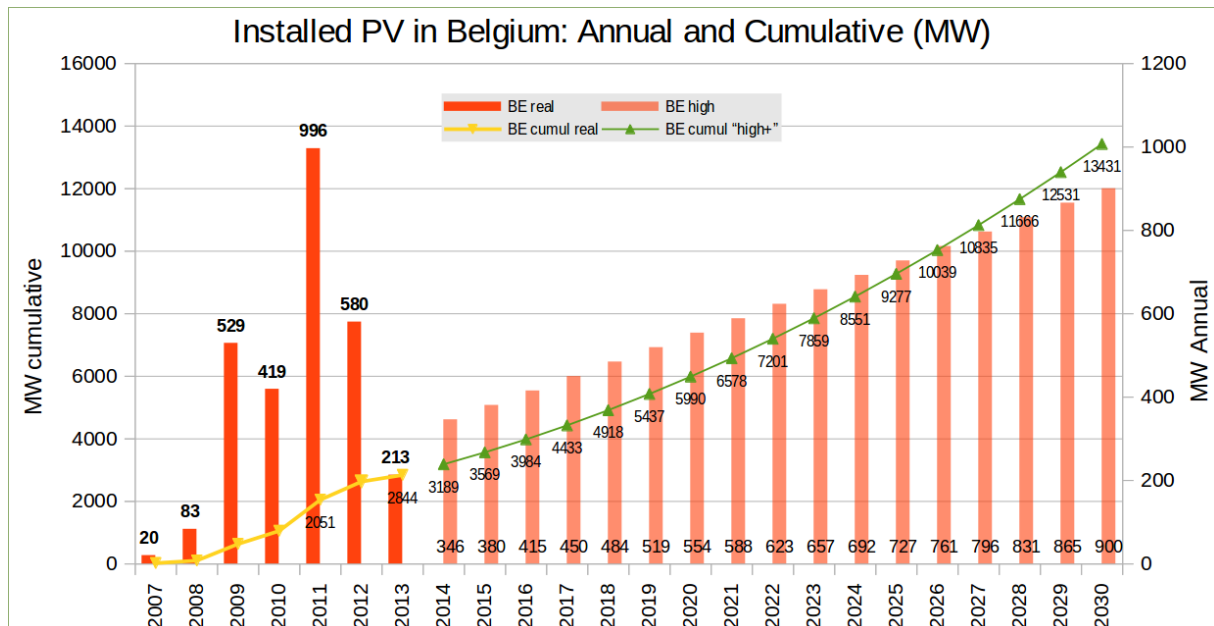
verder ontwikkelen van een duurzaam energiescenario. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het geïnstalleerd vermogen hernieuwbare energie (MW) in 2020 en 2030 volgens deze studie.

Bron: "Our energy future", 3E

Sterke groei van zonne- en windenergie

Eind 2013 was er in België een vermogen van 2.843 MW aan **zonnepanelen (PV)** geïnstalleerd. De onderstaande figuur geeft aan dat we, mits een constante verdere groei, tegen 2020 bijna 6.000 MW en tegen 2030 ruim 13.000 MW aan zonnevermogen kunnen bereiken, waarvan 25% grote installaties (> 50 kW) en 75% kleine installaties. Kleine PV-installaties met een terugdraaiende teller zijn nu al rendabel zonder subsidies. Vanaf 2020 zullen deze installaties volgens de studie ook rendabel zijn zonder terugdraaiende teller. Grotere PV-installaties zullen volgens de studie reeds vanaf 2017 geen subsidies meer nodig hebben. Een dergelijke groei kan gerealiseerd worden door een stabiel investeringsklimaat te creëren (eenvoudig ondersteuningssysteem met billijk rendement), derde betalersystemen te stimuleren, het uitwerken van collectieve investeringen bijvoorbeeld op wijkniveau en goede informatiecampagnes.

Bron: "Our energy future", 3E

Aangezien **wind op land** vandaag tot de goedkoopste en minst vervuilende productietechnieken behoort, met een kostprijs per geproduceerde MWh die ver beneden de kostprijs van elektriciteit uit een nieuwe kerncentrale ligt¹, stelt de studie een sterke groei van het aantal windturbines op land voor. Eind 2013 was er ongeveer een vermogen van 1.082 MW geïnstalleerd. Op basis van een studie van Deloitte² achten de onderzoekers een groei mogelijk tot 3.545 MW tegen 2020 en tot 7.500 MW in 2030. Dit zijn bij benadering 2500 windmolens voor het Belgisch grondgebied. Het spreekt voor zich dat een ruimtelijk windplan hierbij essentieel en dringend is om te zorgen voor een optimale inplanting. Ook het vergroten van het maatschappelijk draagvlak, onder meer via een versterking van de participatie van burgers, zal hierbij noodzakelijk zijn.

Voor **wind op zee** wordt het nationaal actieplan voor hernieuwbare energie 2020 gevolgd, waarbij een vermogen van 2.000 MW tegen 2020 wordt gerealiseerd. Via de ontwikkeling van een tweede concessiezone zou tegen 2030 3.800 MW mogelijk zijn.

Zeer beperkte groei voor biomassa

In de 3E-studie speelt **biomassa** slechts een bescheiden rol, aangezien er rekening wordt gehouden met het beschikbaar aanbod aan duurzame biomassa in Europa en België en de hoge kostprijs van deze technologie. Deze kostprijs zal bovendien, in tegenstelling tot bijvoorbeeld PV-installaties en windturbines, nog verder stijgen. Vandaag staat er 1.027 MW aan biomassa-installaties in België. Er zou slechts een zeer beperkte verhoging nodig zijn tot 1.138 MW in 2020 en 1.296 MW in 2030, waarbij vooral gebruik zou worden gemaakt van duurzame, lokale reststromen. Dit betekent dat

¹ In 2014 bedraagt de LCOE voor wind op land 92€/MWh terwijl deze voor kernenergie 146€/MWh bedraagt. De LCOE of levelised cost of energy is de all-in kostprijs per geproduceerde kWh, dus inclusief investerings- en operationele kosten en rendement voor de investeerder.

² Macro-Economic impact of the Wind Energy Sector in Belgium, Deloitte i.s.m. ODE/VWEA, EDORA en EWEA, December 2012.

de aangekondigde 2 nieuwe grote biomassacentrales³ overbodig zijn, waardoor een pak middelen kunnen uitgespaard worden en veel efficiënter worden ingezet voor meer duurzame energiebronnen. Toch blijft biomassa essentieel in het elektriciteitssysteem, omdat het als back-up kan functioneren van de variabele productie uit zonne- en windenergie.

Energie-efficiëntie

Om een duurzaam energiesysteem en een geslaagde energietransitie te verzekeren, is een vermindering van de energievraag in alle sectoren (transport, industrie, gebouwen) een conditio sine qua non. Zo zal er op het vlak van de gebouwen moeten worden ingezet op een ambitieus energierenovatieprogramma om de Belgische woningen en de overheids- en bedrijfsgebouwen een stuk energie-efficiënter te maken. Een dergelijk programma zorgt voor een verlaging van de factuur, levert jobs op en is de beste oplossing voor het milieu. Op het vlak van transport moet dringend werk worden gemaakt van een duurzaam mobiliteitsmodel. En ook in de industrie is er nog marge voor verbetering op het vlak van energie-efficiëntie.

In voorliggende nota focussen we echter op de elektriciteitsvraag. Ook hier kan nog heel wat winst geboekt worden op het vlak van energie-efficiëntie, wat vooral ook belangrijk is om de piekvraag en dus de totale systeemkost te verlagen. Dit is in het bijzonder het geval voor verlichting, omdat tijdens de piekvraag van 18 tot 19 uur zowel kantoren, bedrijven als huishoudens volop verlichting gebruiken. Efficiëntere verlichting kan op een korte termijn van 2 jaar het verbruik met ca. 816 MW doen dalen⁴. Dit moet aangevuld worden met andere efficiëntie-maatregelen.

De studie houdt rekening met een lichte toename van het elektriciteitsverbruik, omdat de toename van energie-efficiëntie gecompenseerd wordt door een toename van nieuwe elektrische toepassingen zoals warmtepompen en elektrische voertuigen. De totale finale elektriciteitsvraag evolueert zo van 90,4 TWh in 2010 naar 92,72 TWh in 2020 en 94,14 TWh in 2030.

Vraag en aanbod in evenwicht

Onderstaande grafieken geven aan dat het elektriciteitsaanbod voldoende hoog is om zowel aan de elektriciteitsvraag op jaarbasis als aan de piekvraag te voldoen.

Zo zien we in de eerste grafiek dat er na 2025 (sluiting van alle kernreactoren) gedurende een drietal jaren opnieuw een tijdelijke toename ontstaat van de import, die daarna terug kan omslaan in een overschot. In vergelijking met de periode 2015-2017, waarbij een ongepland grote sprong moet genomen worden door het onverwacht en vervroegd stilleggen van Doel 3 en Tihange 2, heeft de tweede fase van de kernuitstap een eerder beperkte impact op ons elektriciteitssysteem.

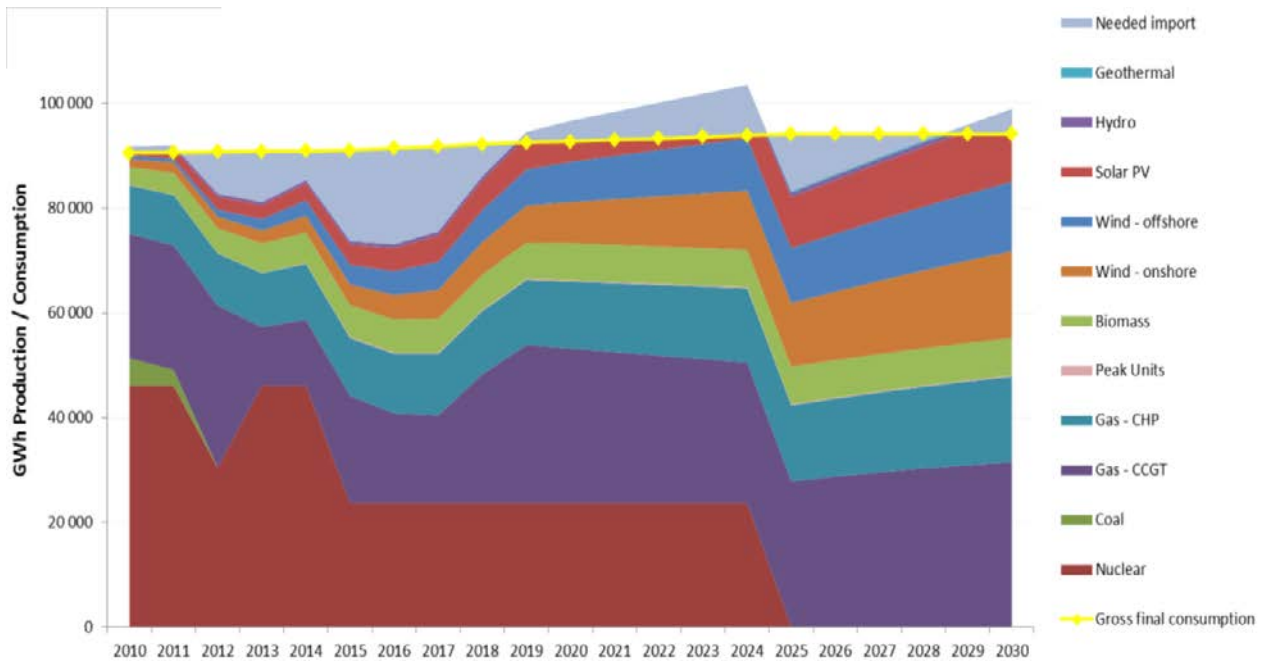
---

³ BEE Power Gent (voorziene jaarlijkse ondersteuningskost vanaf 2017 voor 15 jaar: 137 miljoen euro) en E.ON Langerlo (voorziene jaarlijkse ondersteuningskost vanaf 2016 voor 10 jaar: 221 miljoen euro)

⁴ 3E, Our energy future,

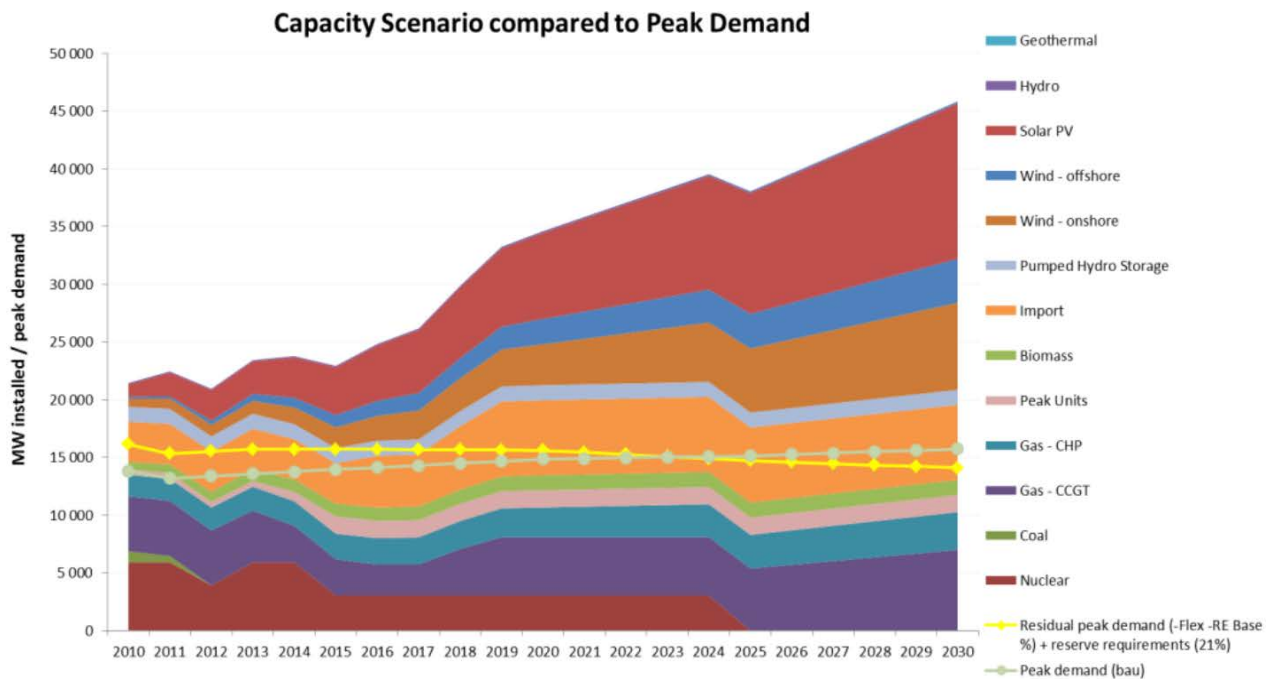
http://www.greenpeace.org/belgium/Global/belgium/report/2014/Our_Energy_Future.pdf

Bron: "Our energy future", 3E

Onderstaande grafiek geeft dan weer aan dat er in het voorgestelde scenario ook voldoende aanbod zou zijn om aan de piekvraag te voldoen. Hierbij wordt rekening gehouden met een reservemarge van 21% en een zeer beperkt gebruik van 5% van de variabele energiebronnen. Aan deze piekvraag kan worden voldaan via het aanbod van de gas-, piek- en biomassa centrales en een klein deeltje import.

Bron: "Our energy future", 3E

2.3. RECHTVAARDIGE VERDELING VAN DE KOSTEN HOUDT STIJGING VAN DE FACTUUR ONDER BEDWANG

Een factuurstijging van meer dan 30% is helemaal niet onvermijdelijk zoals de huidige regering wil doen uitschijnen. Twee belangrijke factoren kunnen een dergelijke stijging vermijden: 1) een kostenefficiëntie energietransitie en 2) een rechtvaardige verdeling van de kosten. Groen pleit voor een transparant debat over beide en legt daarom alvast haar voorstel op tafel.

Op basis van de SERV-rapporten en de reeds vermelde studie van 3^E maakte Groen een berekening van de kostprijs van het ambitieuze Groene scenario dat hierboven werd toegelicht en werkte tevens een voorstel uit over een mogelijke verdeling van deze kostprijs. Hierbij wordt gefocust op het Vlaamse luik, waarbij ook een aandeel van 60,74 % van de kostprijs voor offshore windproductie wordt meegerekend.

Met dit voorstel realiseert Groen een aandeel van **meer dan 30% groene stroom tegen 2020** en tegen 2030 kan meer dan de helft van onze elektriciteit afkomstig zijn van hernieuwbare energiebronnen. Met de huidige regeringsplannen zijn we zelfs niet zeker of we de 21%-doelstelling groene stroom halen in 2020, waardoor onze Europese doelstelling van 13% hernieuwbare energie tegen 2020 (een doelstelling waarmee we al aan het staartje van de klas bungelen) in het gedrang komt.

De elektriciteitsfactuur van de huishoudens stijgt in het Groene scenario in 2016 met 8% t.o.v. de factuur van 2013, wat echter kan worden teniet gedaan via de energiebesparingen die gerealiseerd worden dankzij de doorgedreven investeringen in het energiezuiniger maken van de Belgische woningen. Dit staat **tegenover een mogelijke stijging van de factuur van maar liefst 41%**, indien de regering haar plannen doordrukt.

Hoewel het Groene scenario een hoger aandeel groene stroom realiseert, ligt de ondersteuningskost lager dan in het scenario dat werd geanalyseerd door de SERV om tot 21% groene stroom te komen in 2020⁵. Hiervoor zijn twee belangrijke redenen: 1) er wordt veel meer ingezet op energie-efficiëntie en 2) er komen geen grootschalige biomassa centrales bij. De twee aangekondigde biomassa centrales⁶ waarvoor nog een definitieve vergunning moet worden geleverd, zouden samen een budget van 358 miljoen euro aan subsidies opslokken. Het is daarom veel efficiënter en duurzamer om in te zetten op een sterke doorgroei van wind- en zonne-energie, in plaats van deze dure en overbodige centrales op een permanente basis te blijven subsidiëren.

Om het debat op een heldere manier te kunnen voeren is het belangrijk dat we een onderscheid maken tussen de verschillende kostenposten. De kostprijs voor nieuwe PV-installaties en windturbines ligt immers momenteel een pak lager dan in het verleden, zowel door de technologische en marktontwikkelingen als door de aanpassingen van het ondersteuningssysteem. Het is daarom belangrijk dat we ons niet laten verblinden door de kosten uit het verleden.

We maken daarom volgende opsplitsing:

---

⁵ SERV, Achtergrondrapport. Uitgestelde doorrekening van certificatenkosten voor groene stroom en WKK op de elektriciteitsfactuur, maart 2014

⁶ BEE Power Gent (voorziene jaarlijkse ondersteuningskost vanaf 2017 voor 15 jaar: 137 miljoen euro) en E.ON Langerlo (voorziene jaarlijkse ondersteuningskost vanaf 2016 voor 10 jaar: 221 miljoen euro)

1. De ondersteuning van groene stroom die jaarlijks geleverd wordt door installaties die voor 2014 in gebruik werden genomen. Het ondersteuningsniveau van deze installaties ligt een pak hoger dan het ondersteuningsniveau dat vanaf 2014 voorzien wordt. De ondersteuningskosten per MWh zullen nog verder dalen op basis van de verwachte technologische en marktontwikkelingen.
2. De ondersteuning van groene stroom die jaarlijks geleverd wordt door installaties die vanaf 2014 in gebruik werden en worden genomen.
3. De nog niet doorgerekende historische certificatenkosten. Het betreft de nog hangende kosten voor reeds opgebruikte groene stroom.

Hieronder volgt een toelichting van de verschillende kostenposten en hoe deze gefinancierd zouden kunnen worden. Alle bedragen worden gerekend zonder btw.

A. Ondersteuningskost hernieuwbare energie

- **Ondersteuningskost voor groene stroom die geproduceerd wordt door installaties die voor 2014 in dienst werden genomen (zonder offshore).**
De kostprijs voor de groene stroom die deze installaties jaarlijks produceren zou volgens berekeningen van de SERV 1.051 miljoen euro bedragen. In 2013 werd hiervan reeds 897 miljoen euro doorgerekend in de factuur. Vanaf 2015 stellen we voor om de volledige kost door te rekenen in de factuur, zodat kostprijs niet verder doorgeschoven wordt. Dit kan gebeuren via het optrekken van de quota voor energieleveranciers of een lichte stijging van de distributienettarieven.
- **De ondersteuningskost voor groene stroom die geproduceerd wordt door nieuwe installaties die tussen 2014 en 2019 in gebruik worden genomen (zonder offshore).**
Zoals hierboven reeds werd toegelicht, ligt de ondersteuningskost voor nieuwe installaties in het groene energiemodel lager dan in het scenario dat door de SERV berekend werd. Ook deze Vlaamse certificatenkost kan verder worden doorgerekend in de factuur. Het gaat over een bedrag van 122 miljoen euro in 2016 en van 258 miljoen euro in 2019, terwijl in het biomassascenario de kostprijs oploopt tot 359 miljoen euro in 2016 en 561 miljoen euro in 2019.
- **Het Vlaamse deel van de ondersteuningskost voor offshore windenergie** stijgt van 97 miljoen euro in 2013 naar 322 miljoen in 2019. Deze kosten werden in 2013 volledig doorgerekend in de elektriciteitsfactuur via een federale bijdrage. Groen wil deze bijdrage plafonneren op het niveau van 2013. De bijkomende ondersteuningskosten zullen worden gefinancierd via een afroaming van de nucleaire rente, zodat de gezinnen en bedrijven niet twee maal moeten betalen voor de noodzakelijke vervangingsinvesteringen. We hebben met zijn allen hiervoor immers al betaald via de versnelde afschrijvingen van de kerncentrales die door Electrabel werden doorgerekend in de prijzen. In 2014 werd er op de federale begroting een bedrag van 48 miljoen euro voorzien om kortingen op de bijdrage voor offshore windenergie toe te kennen aan energie-intensieve bedrijven. In de federale begroting 2015 werden hiervoor geen middelen meer vastgelegd, al blijft er het plafond voor bedrijven wel bestaan. De kans is daarom groot dat de stijgende ondersteuningskosten voor offshore windenergie door de huidige federale regering vooral in de factuur van de gezinnen zal worden geschoven.

B. Historische schuld voor reeds verbruikte stroom

Er zijn vijf belangrijke oorzaken voor de historische certificatenkost die eigenlijk een combinatie zijn van positieve ontwikkelingen op het vlak van hernieuwbare energie en een beleid dat niet snel genoeg hierop gereageerd heeft.

1. De kostprijs van PV en windmolens daalde veel sneller dan verwacht en het subsidieniveau werd daar niet snel genoeg aan aangepast.
2. De groei van hernieuwbare energie was tussen 2007 en 2011 veel sterker dan verwacht
3. De doelstellingen voor hernieuwbare energie (quota) lagen veel te laag, waardoor de certificatenoverschotten steeds groter werden en de certificatenmarkt volledig verstoord raakte.
4. De distributienettarieven werden bevroren zodat de te laag ingeschatte kosten niet konden worden doorgerekend in de factuur
5. Er werd minder elektriciteit verkocht dan verwacht (door stijgende energie-efficiëntie en een stijgend aandeel zelfproductie), waardoor de kosten over minder kWh moesten gespreid worden dan voorzien.

De SERV berekende dat de historische schuld tegen eind 2015 zou oplopen tot 1,84 miljard euro. Deze bestaat uit:

a) de netto-opkoopkosten en financieringskosten van certificaten die door de netbeheerders nog niet werden doorgerekend in de distributienettarieven omwille van de bevroering van deze laatste (787 miljoen euro) en

b) de kost van de certificatenoverschotten die nog niet op de markt werden verkocht en dus ook nog niet werden doorgerekend in de factuur (1,056 miljard euro)

Bij gebrek aan meer precieze berekeningen nemen we dit bedrag als uitgangspunt. In het SERV-model werd een scenario berekend waarbij dit bedrag over 4 jaar werd uitgespreid en hetzij werd doorgerekend in de factuur, hetzij via de algemene middelen werd betaald. Minister Turtelboom heeft al duidelijk laten weten hiervoor geen algemene middelen te willen inzetten.

Groen wil er absoluut voor pleiten om zo snel mogelijk een oplossing te voorzien om deze historische schuld af te lossen, maar kant zich tegen een eenzijdige doorrekening ervan in de factuur van de gezinnen, die nu al zo zwaar beladen is.

Groen stelt voor om deze kost te spreiden over 6 jaar en over verschillende groepen. Dit betekent dat we gedurende 6 jaar een bedrag moeten samenbrengen van 307 miljoen euro. We stellen hiervoor volgende deelpistes voor:

- **Bijdrage vanuit de overwinsten van de grote HE-installaties van bedrijven die voor 2013 in gebruik werden genomen (vooral PV).** Verschillende rapporten hebben er op gewezen dat de technologische en marktontwikkelingen veel sneller waren dan verwacht en dat het subsidieniveau deze ontwikkelingen onvoldoende snel volgde. Daardoor konden deze bedrijven overwinsten realiseren en kunnen ze deze ook nog jaarlijks blijven realiseren tot 20 jaar na indiening van hun installatie. Groen stelt voor dat deze installaties gedurende 6 jaar een kleine bijdrage leveren aan de afbetaling van de historische kosten die werden opgebouwd. Dit zou een bedrag kunnen opleveren van **36 miljoen euro**.
- **Billijke netvergoeding van particuliere PV-installaties met een terugdraaiende teller voor installaties die voor 2013 in gebruik werden genomen. Ook hier stelt Groen voor dat deze netvergoeding wordt ingevoerd voor 6 jaar.** Een minimaal jaarlijks rendement van 5% moet hierbij gegarandeerd blijven voor de zonnepaneeleigenaars. Deze bijdrage kan

variabel zijn op basis van de effectieve afname van elektriciteit van het net, of op basis van de hoogte van de inkomsten uit de groenestroomcertificaten. Hiervoor wordt een totale bijdrage van 30 miljoen euro voorzien. Om een idee te geven: dit betekent een gemiddelde bijdrage van 135 euro per installatie op jaarbasis, terwijl de oorspronkelijk voorziene netvergoeding (die de vorige regering in 2013 wilde invoeren, maar die opnieuw werd afgeschaft omwille van juridische problemen) minstens het dubbele bedroeg.

- Aan de **distributienetbeheerders** vragen we om gedurende 6 jaar de hoogte van de billijke marge (winstuitkering aan hun aandeelhouders) te verlagen. We vragen daarbij een bijdrage vanuit hun exploitatiewinsten voor het luik elektriciteit. Volgens de VREG bedroeg het totaal van de saldi voor de beheersbare kosten van elektriciteit in 2012 150 miljoen euro. In 2013 werd hiervan nog meer dan 30 miljoen euro uitgekeerd aan Electrabel NV. (De uitgekeerde winsten lagen in de jaren daarvoor nog een pak hoger). We vragen dat gedurende 6 jaar 20% van deze exploitatiesaldi gebruikt worden om hun verliezen aan te zuiveren. Dit betekent een bedrag van jaarlijks **30 miljoen euro**. Ze behouden dan nog steeds een rendement van minstens 4%. Aangezien Electrabel eind dit jaar uit de gemengde intercommunales stapt en de prijswaardering voor deze exit gebeurde op basis van de boekhoudkundige waarde van de aandelen + de gederfde inkomsten gedurende 5 jaar, zal in dit scenario de waardering van de Electrabel-aandelen naar onder moeten worden bijgesteld, als we niet willen dat Electrabel weer met de winsten gaat lopen.
- Tenslotte wordt **gedurende 6 jaar 211 miljoen euro** opgenomen in de **Vlaamse begroting**.

In onderstaande tabel een samenvatting van de kostprijs en de verdeling ervan (in miljoen euro)

	2013	2016		2019	
		Groen scenario 30% HE EE+	Regering factuurscenario 21% HE Biomassa++	Groen scenario 30% HE EE+	Regering factuurscenario 21% HE Biomassa++
Ondersteuningskost (excl. btw)	994	1.362	1.600	1.629	1.932
Groene stroom geproduceerd door installaties in dienst genomen voor 2014 excl. offshore	897	1.051	1.051	1.049	1.049
Groene stroom geproduceerd door installaties in dienst genomen vanaf 2014 excl. offshore		122	359	258	561
Vlaams deel offshore (SERV-rapport)	97	190	190	322	322
Verdeling ondersteuningskost					
In de factuur	994	1.270	1.600	1.404	1.932
- Vlaamse certificatenkost	897	1.173	1.410	1.307	1.610
- Vlaams deel offshore	97	97	190	97	322
Bijdrage offshore vanuit federale middelen (nucleaire rente)/Vlaams deel		93		225	
Totaal	994	1.362	1.600	1.629	1.932
Historische schuldaflossing (1,84 miljard euro gespreid over 6 of 4 jaar)		307	461	307	461
Verdeling historische schuld					
In de factuur op basis van nettoverbruik		-	403	-	403
Netvergoeding prosumenten met terugdraaiende teller		30	58	30	58
Bijdrage overwinsten grote installaties in gebruik voor 2013		36		36	
Bijdrage uit winsten elektriciteit DNB'S		30		30	
Vlaamse begroting		211	0	211	0
Totaal		307	461	307	461

Impact op de factuur

We berekenden van dit alles de impact op de huishoudelijke factuur en vergeleken dit met het regeringsfactuurscenario. We gaan er hierbij van uit dat de tijdelijke btw-verlaging op elektriciteit vanaf 2016 wordt opgeheven. We houden bovendien ook rekening met de andere aangekondigde maatregelen van deze regering, zoals de afschaffing van de gratis kWh en het volledig doorrekenen van de energiepremies in de factuur.

De plannen van de huidige regeringen zouden in 2016 al een factuurstijging van 41% t.o.v. 2013 kunnen teweegbrengen en deze stijging zou tegen 2019 zelfs kunnen oplopen tot 50%! In het groene scenario zou de factuur in 2016 slechts stijgen met 8% en in 2019 met 11% t.o.v. de factuur in 2013.

Impact op huishoudelijke elektriciteitsfactuur (in euro)	2013	2016		2019	
		Groen scenario 30% HE EE+	Regering factuurscenario 21% HE Biomassa++	Groen scenario 30% HE EE+	Regering factuurscenario 21% HE Biomassa++
gezin 3.500 kWh en 2 kinderen					
Certificatenkosten in nettarifief	99				
Bijdrage groene stroom en WKK	56				
Federale offshore bijdrage	8				
Totaal certificatenkosten (excl. BTW)	163	208	328	230	382
Totaal elektriciteitsfactuur excl. Btw	594	639	759	661	813
Totaal elektriciteitsfactuur incl. 21% btw, excl. andere kostenstijgingen	718	773	918	799	984
Toename € t.o.v. 2013		55	200	81	266
Toename factuur % t.o.v. 2013		8%	28%	11%	37%
Afschaffing gratis kWh			80,3		80,3
Extra doorrekening REG-premies in factuur			9,4		9,4
Heffing VREG			1,8		1,8
totaal elektriciteitsfactuur incl. 21% btw	718	773	1.009	799	1.075
Totaal toename factuur, incl.21%btw		+ 55	+ 291	+ 81	+ 357
in %		+ 8%	+ 41%	+ 11%	+ 50%

Indien de btw op elektriciteit ook in 2016 op 6% behouden blijft dan zou de factuur in het regeringsfactuurscenario in 2016 nog steeds stijgen met 23% t.o.v. de factuur in 2013. Voor het groene scenario zouden we in dat geval geen Vlaamse middelen meer moeten voorzien op de begroting voor het afbetalen van de historische kosten, omdat we deze dan kunnen doorrekenen in de factuur, waarbij de factuurstijging toch tot 2% zou beperkt blijven.

Impact op huishoudelijke elektriciteitsfactuur	2013	2016		2019	
		Groen scenario 30% HE EE+	Grijs factuurscenario 21% HE Biomassa++	Groen scenario 30% HE EE+	Grijs factuurscenario 21% HE Biomassa++
gezin 3.500 kWh en 2 kinderen					
totaal certificatenkost excl btw	163	260	328	260	382
Totaal elektriciteitsfactuur excl btw	594	691	759	691	813
Totaal elektriciteitsfactuur incl 6% btw (in 2013 21% btw)	718	732	804	732	862
Afschaffing gratis kWh			70,3		70,3
Extra doorrekening REG-premies in factuur			8,2		8,2
Heffing VREG			1,8		1,8
Totaal elektriciteitsfactuur incl 6% btw + afschaffing gratis kwh etc		732	884	732	942
Toename factuur t.o.v. 2013 incl 6% btw en andere nieuwe kosten		+ 14	+ 166	+ 14	+ 224
Toename factuur t.o.v. 2013 % incl 6% btw en andere nieuwe kosten		+ 2%	+ 23%	+ 2%	+ 31%